

Lasten kuuleminen Kyynämöisten koululla 7.10.2024 ja 21.10.2024

Kuulemisen käytännön toteutus ja ohjeistus

Kyynämöisten koulun oppilaiden kuuleminen toteutettiin pääasiallisesti maanantaina 7.10.2024 klo 8.30 alkaen Kyynämöisten koululla. Oppilaille oli edellisen viikon torstaina kerrottu alustavasti maanantain kulusta ja koteihin lähetetty asiasta Wilma-viesti. Maanantaiaamuna kokoonnuttiin koko koulun väellä yhteiseen aamunavaukseen, jossa Jouko Nykänen esittäytyi ja Leena Rintelä kertasi päivän kulun. Oppilaille kerrottiin, että aikuiset haluavat kuulla heidän ajatuksiaan kouluasioista, kun mietitään, miten Uraisilla koulunkäynti jatkossa järjestetään. Heille kerrottiin, että jokainen mielipide on tärkeä ja arvokas, mutta yksittäinen mielipide ei ratkaise asiaa; päätöksen tekevät aikuiset. Heille myös kerrottiin, että ajatukset koottaan nimettöminä ja osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa.

Ensimmäisellä oppitunnilla oppilaat tekivät A4-kokoiselle paperille itsenäisesti valitsemallaan tavalla työn, jonka aiheena oli hyvä koulu. Ohjeidenannossa heitä pyydettiin pohtimaan, mistä asioista muodostuu hyvä koulu ja mitkä ovat minulle tärkeitä asioita koulussa. Työn sai toteuttaa piirtämällä, kirjoittamalla tai tekemällä julisteen ja siihen ei tarvinnut laittaa omaa nimeään. Työskentelyä oli mahdollista jatkaa myös välitunnin jälkeen. A4-kokoisia töitä valmistui 42 kappaletta. Koosteessa mainitut lukumäärät ovat mainintoja oppilastyötä kohden, ts. kuinka monessa oppilaan työssä ko. asia mainittiin.

Toisesta oppitunnista alkaen oppilaat kävivät vuorotellen 3–6 oppilaan ryhmissä juttelemassa erillisessä tilassa, jossa paikalla aikuisista olivat kuraattori Anna-Stiina Häkkinen, peruspalvelujohtaja Jouko Nykänen ja rehtori Leena Rintelä, joka kirjasi lasten esiintuomia asioita näkyviin taululle keskustelun aikana. Rehtori Leena Rintelä ja vararehtori Auvo Liimatainen olivat muodostaneet ryhmät ja ne rakentuivat pääasiassa 1.–2.- ja 5.–6.-luokkalaisten olemassa oleviin kummipareihin ja ryhmiä täydennettiin 3.–4. luokkalaisilla oppilaille niin, että ryhmissä lähtökohtaisesti oli oppilaita kaikilta yhdysluokilta.

Oppilaat, jotka eivät olleet koulussa 7.10., saivat mahdollisuuden osallistua maanantaina 21.10., jolloin kuulemisessa mukana olivat rehtori Leena Rintelä ja kuraattori Anna-Stiina Häkkisen estyttyä vararehtori Auvo Liimatainen. 7.10. ryhmiä oli yhteensä 8 kappaletta ja maanantaina 21.10.2024 yksi ryhmä.

Kullekin ryhmälle kerrottiin aluksi, että aikuiset haluavat kuulla heidän näkemyksiään kouluasioista. Heille kerrottiin, että lasten näkökulma on tärkeä, koska aikuiset eivät välttämättä osaa ottaa huomioon asioiden eri puolia lasten näkökulmasta. Päätöksen tekevät kuitenkin aikuiset ja yksittäisen oppilaan mielipide ei ratkaise asiaa suuntaan tai toiseen. Heille kerrottiin, että osallistuminen on vapaaehtoista ja tilanteesta voi lähteä pois myös kesken kaiken. Muutamat oppilaat eivät halunneet osallistua ryhmäkeskusteluun ja muutama poistui hetken aikaa tilanteesta oltuaan. Koosteessa olevat maininnat ryhmäkuulemisista ovat mainintoja ryhmää kohden, ts. kuinka monessa ryhmässä mainittiin ko. asia.

YKSILÖTYÖ (yhteensä 42 oppilaan työtä)

HYVÄ KOULU: MISTÄ ASIOISTA MUODOSTUU HYVÄ KOULU JA MITKÄ OVAT MINULLE TÄRKEITÄ ASIOITA KOULUSSA?

- Kaverit / ystävät yht. 26 mainintaa

"Hyvä koulu on sellainen missä kaikki on kaikille kavereita"

"Meidän koulu on hyvä, koska siellä on hyviä kavereita ja siellä on kivaa olla."

"voit löytä ystävät"

"hyvä koulu muodostuu - - kavereista"

Piirroksissa joukko ihmishahmoja, jotka nimetty koulun oppilaiden nimillä

- Pihan varusteet ja mahdollisuudet yht. 19 mainintaa

- keinu 8 (mainintoina ja piirroksina yhteensä)
- leikkipiha 4
- majat 3
- leikkitelineet 2
- hiekkakenttä, jossa pehmoinen hiekka
- puut

"Meidän koulussa on kiva leikkikenttä, jossa on keinuja ja hyvä hämähäkikeinu, jossa on kiva keinua."

"pe(h)moinen hiekka niin kuin Kynnämöisten koulussa"

"(hyvä koulu on sellainen missä) - - voi rakentaa majoja talvella ja kesällä."

- Liikunta / liikuntamahdollisuudet yht. 18 mainintaa

- jalkapallo / jalkapallokenttä 7
- koripallo / koripallokorit 4
- kaukalo / luistelu 2
- Kieppi / liikuntasali 2
- laskettelu
- uimahalliretket
- pituushyppypaikka

- Aikuiset / henkilökunta / opettajat yht. 15 mainintaa

"mukavat ja auttavaiset opet"

"Hyvässä koulussa on ystävälliset opettajat"

"hyvä koulu on sellainen - - ja kivoja aikuisia ja kavereita"

- Kiusaamiseen / fyysiseen tai psyykkiseen koskemattomuuteen liittyvät asiat yht. 14 mainintaa

"Ei kiusata toisia"

"Ei kiusata! Kiusaamiseen puututaan!"

"Pienimmissä porukoissa ei ole niin paljon koulukiusaamista."

"Kukaan ei lyö! / paini Kukaan ei hauku toista!"

- **Vuorovaikutukseen ja tunneilmapiiriin liittyvät asiat yht. 14 mainintaa ja 14 piirrosta, jossa hymyilevät kasvat**

- myönteisten tunteiden (kiva, hauska, turvallisuus, rakkaus) maininta 7
- hyvä luokkahenki 3
- käyttäytymiseen liittyvät asiat (olla ystävällisiä, ei kiroilla) 3
- hymyilevät ihmiset kuvissa 14
- peukku pystyssä 1

"On kavereilta hyvä mieli"

"Hyvä koulu muodostuu - - hyvästä tuulesta että, ei aina olisi kaikki ilkeitä toisille"

"meidän koulu on hyvä koska siellä on hyviä kavereita ja siellä on kivaa olla."

"on kiva opiskella"

- **Yhteishenki (sanana mainittuna) / kaikki otetaan mukaan, ei jätetä ketään yksin, yht. 11 mainintaa**

"Kaikki on yhdessä"

"otetaan myös pienet mukaan"

"leikitään yhdessä"

"kaikki on kaikille kavereita"

- **Kyynämöisten koulu (joko kirjoitettuna piirroksen tai tekstin tai viitattuna "meidän" / "tämä") sekä lakkautukseen liittyvät kommentit yht. 13 mainintaa**

"Kyynämöinen on hyvä koulu"

"Meidän koulu on hyvä koska siellä on hyviä kavereita ja siellä on kivaa olla."

"ka(i)ikki on kivoja, siksi tykkään olla Kyynämösten koululla"

"pe(h)monen hiekka niin kuin Kyynämöisten koulussa"

"Tämä koulu on hyvin tärkeä. Ei ole huonoja puolia. Minä rakastan tätä koulua."

"Kyynämöisten koulu - ei saa lakkauttaa koska täällä on parhaat kaverit ja opettajat haluaisin jatkaa opintoja Kyynämöisillä kun menen kutoselle. Pelastakaa Kyynämöisten koulu."

"Kyläkoulut pitää säästää täällä ei kiusata."

"Ei lopeteta"

"(ei kiusata, otetaan leikkiin mukaan, rauhalliset leikit)- - silloin Kyynämöisten koulu on paras"

Talo, jossa kirjoitettu koulun nimi 2

Kuvattu koulun alue, jossa jalkapallokenttä, perunakellari, viipalerakennus ja koulurakennus

- **Koulun pienuus & toisen tunteminen yht. 9 mainintaa**
  - o pieni koulu (sanana) 5 mainintaa
  - o oppii kaikkien nimet & tuntee toisensa 3
  - o tietää kaikki aikuiset 1
    - "sitä että kaikki tuntee toisensa"*
    - "Tärkeitä asioita minulle koulussa on: - - että tuntisi melkein kaikki edes nimeltään"*
    - "pienempi koulu on siksi kiva koska sillä oppii kaikkien nimet nopeasti"*
    - "Pieni koulu on hyvä koska tällä on vähän oppilaita"*

- **Saa apua yht. 6 mainintaa**
  - "Kaverit on tärkeitä ja opet a(u)ttaa samoin kaverit"*
  - "Autetaan toista"*
  - "Pienemmät koulut ja varsinkin pienet alaasteet on hyviä, koska on helpompi esim saada apua johonkin joka on vaikeaa"*

- **Leikkiminen yht. 6 mainintaa**
  - "Minulle tärkeitä asioita koulussa ovat kaverit ja leikit"*
  - "Saa leikkiä"*

- **Rauhallisuus: työ- ja ruokarauha / rauhalliset leikit yht. 5 mainintaa**
  - "Hyvä koulu perustuu näistä - - kukaan ei heittele paperipalloja"*
  - "annetaan rauha toisille ei huudeta tunnilla tai käytävillä ei"*
  - "Luokassa on hyvä olla jos annetaan työ- ja ruokarauha ja jos on hyvä yhteistyökyky koko luokassa - - "*

- **Hyväkuntoinen koulu / ei hometta 3 mainintaa**
  - "Rakennukset on täällä kunnossa"*
  - "olisi ns. terve koulu että ei olisi hometta tai rakennuksellisia ongelmia jne."*

- **Piirretyt rakennukset, joiden yhteydessä ei koulun nimeä (8 kpl)**
  - o ns. ihonvärinen 2
  - o keltainen, jossa kaksi sisäänkäyntiä, joissa toisessa luiska
  - o harmaa, jossa neljä huonetta
  - o harmaa, jossa savupiippu, kaksi ikkunaa
  - o harmaat kaksi taloa, joiden välissä puita
  - o harmaat kaksi taloa, toisessa väliosa ja päädyssä 4 ikkunaa, toisessa talossa ikkunat korkealla
  - o punainen

- **Välitunteihin liittyvät asiat, yht. 5 mainintaa**
  - o ulkoilu 2

- välitunnit 2
- sama alue välitunneilla kaikille
”Tärkeitä asioita : välitunti!”
”kaikki ovat samalla alueella välituntisin”

MUUTAMAT MAININNAT

- **Ruokailu 2 mainintaa**
  - ilmainen ruoka
  - ruokailu

Oppiaineet:

- Liikunta 2
- käsityö
- Auvon matikka
- Leenan uskonto
- Saijan kertsikokeet

Opiskelu ja oppiminen

- uusien taitojen oppiminen 2 mainintaa
- läksyt 2 mainintaa
- saa rohkeutta
- luottaa itseensä
- yhdysluokat
- ei paljon oppitunteja ja kokeita
- ei luntata
- ollaan yhdessä luokassa, oma pulpettipaikka

Tapahtumat ja erikoispäivät

- Kiepin messut
- rantaretki

Muut

- kuunnellaan lapsia
- ei sähkötupakkaa
- isojen (5.-6. lk.) esimerkki pienemmille oppilaille

RYHMÄKESKUSTELU: ERI VAIHTOEHTOJEN HYVÄT JA HUONOT PUOLET

Yhteensä 9 ryhmää

Mitä hyvää on Kyynämöisten koulussa?

- **Pieni koulu (ei paljoa oppilaita) 6**

"Kun ei ole niin paljoa oppilaita, saa helpommin kavereita", "jos oppiaineessa hankaluuksia, saa helpommin apua, kun on vähän oppilaita", "ei ole niin paljon oppilaita, ei ole niin paljon hälinää", "kun on vähemmän ihmisiä, pystyy tekemään paremmin retkiä", "että on vähän oppilaita, pystyy leikkimään", "pienestä koulusta tykkään")

- **Kiusaaminen: ei ole kiusaamista tai kiusaamista on vähän 6**

Kiusaamiseen puututaan nopeasti 1

"Kaikki osaa olla kiusaamatta toisia", "Täällä on hyviä kavereita ja täällä ei kauheasti kiusata toisia" "Ei kiusata"

- **Toinen toisensa tunteminen (nimeltä) 5**

"että kaikki tuntee toisensa aikalailla" "kun ei paljoa oppilaita, niin tuntee paremmin ne, ei tarvitse sanoa 'sinä', voi sanoa nimellä".

- **Kaverit ja ystävät 5**

"Minulla on paljon kavereita", "täällä on tosi paljon hyvä kavereita", "on ystäviä"

- **Henkilökunta 5**

"Hyvät opettajat (ottaa kaikki huomioon, osaa sanoa, jos joku ei osaa antaa työrauhaa)" "on hyvät opettajat (joka ei anna paljon läksyä).

- **Kaikki otetaan leikkiin mukaan 4**

"Kaikki on yhdessä ja kaikki saa olla leikissä mukana. Kukaan ei ole sanonut, että ei saisi tulla leikkiin mukaan, mitä olen kuullut ja nähnyt, että kenellekään ei ole sanottu." "ei olla ikinä yksin, ketään ei jätetä ulkopuolelle"

- **Rauhallisuus 4**

"paljon rauhallisempaa kuin Koulukeskuksella", "käytävillä vähemmän väkeä, mahtuu kävelemään", "ei ole niin paljoa hälinää", "rauhallisella seudulla (tässä ei ole liikennettä, Kyynämöisten koululla ollaan kukkulan päällä, ei ole häirintää, täällä rauhallista"

- **Tunneilmapiiriin liittyvät asiat:**

- **Saa apua / pidetään huolta 4**

”jos on ollut hankala virkkuutyö tai läksyissä on ollut epäselvää, opettaja auttaa ja näyttää, miten kannattaa tehdä”, ”pidetään huolta oppilaista - - ”, ”kaverit lohduttaa jos vaikka sattuu ja hakea open apuun”

- **Turvallinen olo / voi luottaa 2**

”musta tuntuu, että tää koulu tekee mulle turvallisen olon, kun täällä kaikki kaikkien kavereita, kun tää on pieni koulu, olen oppinut kaikkien nimet”, voi luottaa (esim. ykköset voi luottaa kutosiin, että ne kuuntelee) ja aikuisiin.

- **Saa näyttää tunteensa**

”saa olla iloinen ja surullinen ja nauraa”

- **Leikit ja pelit 4**

leikkiminen, jalka- ja koripallo, Kimble, Uno, ryhmäytymisleikit

- **Myönteiset ajatukset koulusta 3**

”tosi mukava”, ”mun mielestä koulu on todella hyvä koulu”, ”paras koulu, jossa olen ollut”

- **Koulun piha-alue**

- **Majat 2**

”täällä voi rakentaa melkein mihin kohtaan vaan majoja”

- **Kaukalo 2**

”Tosi lähellä luistelukenttä”

- **Leikkipiha 2**

”Iso leikkipiha (Koulukeskuksella ei ole näin isoa kuin missä leikkiä, kun siellä on alueet, seiskat ja ne ovat eri alueilla.”

- **Metsä lähellä**

”Metsä on tosi lähellä, joka on ihana”

- **Jalkapallokenttä (kaukalossa)**

”Jalkapallokenttä on just hyvän kokoinen”

- **Keinuissa vuorot**

- **Koulu rakennuksena**

- **Luokkatiloja vähän:** helppo löytää seuraavan oppitunnin paikka 2

- **Ei hometta 2**

- **Aamunavaukset yhdessä luokassa**

- **Kieppi**

- **Käsityö viipalerakennuksessa**

- **Ruokailu 3**

terveellinen ja hyvä ruoka, joka ilmainen, välipalavälkkä

- **Mahdollisuudet harrastaa 3**
  - o Kerhot koulun jälkeen / iltapäiväkerho 2
  - o Pianonsoittoharjoittelumahdollisuus

- **Erikoispäivät ja retket 3**
Halloween- ja vappujuhlat, retket, suunnistus- ja uimahallikäynnit, Kiepin messut

- **Oppiaineisiin ja opiskeluun liittyvät (yksittäiset maininnat)**
  - o Pädit ja Chromebookit käytössä
  - o Yhdysluokat (tutustuu paremmin muihinkin kuin omiin luokkalaisiin)
  - o Kivat kässä ja kuviksen tunnit
  - o Liikunta
  - o Liikunnassa vapaahetki koriksen jälkeen
  - o Maxi Tupla liikunnassa ennätyksestä
  - o Kertotaulukokeet (oppii kertotaulut)
  - o Lukujärjestys joka päivä sama → koulukyydit sujuvat
  - o Ei pitkiä koulupäiviä

- **Muut yksittäismaininnat**
  - o Oppilaskunta
  - o Vanha koulu
  - o Kuunnellaan open ohjeita
  - o Ei sähkötupakkaa
  - o Kummitunnit
  - o Kaikki (on hyvää)

Mitä huonoja puolia Kyynämöisten koulussa on? Mikä voisi olla paremmin?

- **Ei ole huonoja puolia 4**
"ei ole huonoja puolia", "ei mikään", "ei ole mielessä"

- **Pitää odottaa** (ruokailu, käsityötunnilla aikuisen apua)
- **Puukässäluokka** voisi olla parempi
(enemmän koneita ja vesikaivot, jotta ei vesivahinkoa)
- **Ei hälinää koko ajan tunnilla**
- **Pienet rajat & ei saa mennä lumivuoren taakse**
- **Pitkä matka** ("pitää kauan matkustaa tänne")

Mitä hyviä puolia Koulukeskuksella on?

- **Kaverit 6**

"Moni ihminen tuntee toisensa ja vaikka on eri ikäryhmiä ja toisilla luokilla, niin on kavereita", "minulla on kavereita siellä", "siellä on enemmän kavereita", "pari kaveria, jotka viime vuonna tutustuin, eli on tuttuja, ei haittaa, jos menen sinne, mutta eniten pysyisin tässä koulussa", "voi nähdä vanhoja kavereita (--eskarista)"

- **Pääsee Koulukeskukselle kävellen / pyörällä 3**

"osa pääsee Koulukeskukselle kävellen", "minulla lyhyt matka kotoa kouluun ja toisinpäin, voin mennä pyörällä", "koulumatka lyhenee"

- **Helppo löytää kavereita, kun enemmän ihmisiä 2**

- **Saa ottaa ruokaa ilman rajoituksia 2**

"Saa enemmän ruokaa (siellä on eilisen ruokia, esim. jos on kalapuikkoja, siellä saa ottaa 10, täällä 5)"

- **En tiedä 2**

- **YKSITTÄISET MAININNAT:**

- **Isompi piha-alue**

- **Saa mennä kirjastoon jollakin tunnilla**

- **Saa käyttää itse käsityösahoja**

- **Saa mennä katsomaan eläimiä ja hoitamaan niitä (yläkoululaiset mahdollisesti)**

- **Ei tarvitse olla kaikilla välkillä pihalla**

- **Iso kuntosali**

- **Liikkasalissa kivaa: kilpailut, esitykset, renkaat ja köydet**

- **Vahditaan, ettei käy kuinkaan**

- **Siellä on paljon oppilaita**

- **Ei mitään ("se on minulle totta")**

Mitä huonoja puolia Koulukeskuksella on?

- **Isompi koulu: paljon enemmän oppilaita 4**

"oppilaita paljon", "siellä on liian monta oppilasta, en tykkää, jos on liian monta ihmistä", "jossakin paikoissa voi olla ahdasta liikkua", "kun on paljon porukkaa, jos tulee tunnilta ja käy vaikka vessassa, niin ei saata löytää kavereita"

- **Kiusaamiseen liittyvät asiat 4**

*”siellä voi olla enemmän kiusaamista, varmaan kun on enemmän ihmisiä”, ”mua kiusattiin siellä eskarissa, niin en haluaisi, että se jatkuisi”, ”isommassa koulussa voi tulla helpommin kiusaamista”, ”kun on paljon oppilaita, voi tulla enemmän kiusatuksi”
”jos kertoo jollekin, että joku on kiusannut, kukaan (siellä koulussa) ei tee mitään”*

- **Ei tunne toisia oppilaita / tutustuminen kestää kauan 4**

”Siellä ei saata tuntea puoliakaan koulusta (oppilaita)”, ”ettei heti tunne kaikkia, kun on paljon oppilaita”, ”täällä menee max 1 vuosi että oppii tuntemaan kaikki, mutta Koulukeskuksella 3 – 4 vuotta voi mennä ja siltikin voi olla että ei tunne kaikkia”

- **Home 4**

sisarus kertonut, että köksän luokan katossa ja mu-luokassa huono ilma, ”köksän luokan katto - - ruokapöydän päältä ja keittiötason päältä katto on homeessa, jotkut kaapit on homeessa”

- **Rakennukseen kokoon ja siellä liikkumiseen liittyvät asiat 3**

”Rakennus on iso”, ”ettei löydä luokkaa, kun siellä on paljon niitä luokkia”, ”kun se on niin iso, jos hukuttaa kynän tai kumin tai penaaalin, niin hankala löytää”, ”luokat voi olla kaukana toisistaan”, ”jos joutuu kävelemään esimerkiksi eskarista isoon liikkasaliin, jos on väsynyt, niin ei jaksa”

- **Ruokailuun liittyvät asiat 3**

”Ruokaillessa paljon porukkaa, jonossa pitää odottaa”, ”pieni ruokatila isolle porukalle”, ”kun oltiin turnauksessa, seiskaluokkalaiset heitti meidän päälle vettä ruokalassa”

- **Melu 2**

- **Pidempi koulumatka 2**

- **Välitunnit ja ympäristö:**

- Ei mahdollisuutta rakentaa majoja
- Jalkapallo ja koripallo samassa paikassa, jolloin niitä ei voi pelata yhtä aikaa
- Uutena ei tiedä, missä jalkapallokenttä on
- Iso koulu, pienet leikki-tilat
- Asfalttipiha

- **Pidemmät koulupäivät 2**

”Koulu kestää kauemmin (puoli tuntia nukkua kauemmin, mutta kestää kauemmin koulu iltapäivällä)”, ”vanhemmilla luokilla oppitunnit kestävät pidempään”

- **YKSITTÄISET MAININNAT:**

- Isommilla saattaa olla sähkötupakan käyttöä
- Jos käytetään enemmän hajuvesiä, migreenistä kärsiville voi tulla enemmän migreeniä
- Ope sanonut, että aika monesta saa punaisen merkinnän, opettajat suuttuu tosi helposti: *”eli jos hakkaa jotakin, niin saa punaisen merkinnän tai mistä vaan”*
- On häiriköitä, jotka häiritsee eikä tottele opettajaa
- Muutokset kaverisuhteissa mahdollisten muuttojen vuoksi
- Sisarus siellä (ärsyttävää)
- Minun mielestäni siellä ei iltapäiväkerhoa / liikuntakerhoa
- Siellä eläimiä, jotka eivät mielestäni kuulu kouluun
- Koulupäivät loppuvat eri aikaan, mikä voi olla sekavaa

Esitetyt kysymykset:

Kysymys: Onko 1.–2. -luokkalaisilla kerhoja koulupäivän aikana?

Leena: Lukujärjestys on tehty eri tavalla, joten ei samalla tavalla kuin meillä.

Kysymys: Jos mennään tuohon kouluun, saanko nukkua pidempään (linkki, kun käy), jos koulu alkaa myöhemmin?

Jouko: Koulu alkaa aina klo 8.50.

Kysymys/pohdinta: Kaverilla pitää pyöräillä yli 3 km, että pääsee pysäkille, mistä linja-auto lähtee.

Kysymys: Saako muut oppilaat syödä kotsassa tehtyjä ruokia?